

ФКӨС: тыва дыл, чогаал
башкылаашкынынче чаа
көрүш.

Инновация

ТР НШХИ-тун методист башкызы
Л.Х. Ооржак белеткээн

ФГОС-туң кыйгыры

«Бүгү амыдыралынга херек билигни бээри».

Сорулгазы: - бедик культуралыг,

- харыысалгалыг,

- салым-чаяянныг,

- тура-соруктуг, бурунгаар депшилгелиг

Россияның хамаатызын хевирлеп кижицидеринге, социал
деткимчени көргүзери.

ФГОС

Идеология болгаш методология үндезиннери:

Концепция духовно-нравственного развития и воспитания личности гражданина России.

Өг-бүлениң,
ниитилелдин, күрүнениң
социалдыг чагыы –

ниитилелдин керәэзин

күүседип чоруур

- Өредилгениң ажыл-херекчи байдалынче киреринге уругнуң иштики күзөл, чүткүлүн чугулага алыр,
- ажыл-херекчи байдалды кыдышындан «көзээри» (чүгле эки демдек алыры...) шын эвес.

Амғы

үениң

башқыларынға

негелде:

• ...Әөреникчилерниң бот-тускайлаң онзагай салым-чаяның өттүр «**көрүп**», оларның сонуургалдарынға, негелдеринге дүүштүр өөредилгө-кижизидилгө ажылың таарыштыр углав, уругларны өөредилгө ажыл-чорудулгазының янзы-бүрү байдалдарга кириширип ажылдаары.

**Уругларның шинғээдип алыр компетенцияларын,
башкы боду билип алган турар ужурлуг**

азы

**әөреникчилерден чүнү негеп турар бис, ону
боттарывыс билген турар ужурлуг бис.**

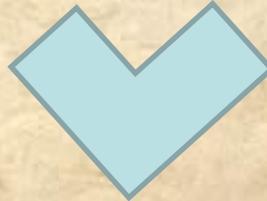
Кичээлдин кайы кезээ эн чугула булурул?

- эгези
- түннели
- тайылбыр
- быжыглаашкын
  - Кичээлдин кезектерин албан сагыыр үе эрткен.
  - Кол уланыышкын чүгле чаа билиглер берип ажылдаары – эрткен үеже кирер,
  - **чаа чүүл** – ук билиглерни бот-тускайлан мөдерелдиг билип, шингээдип алрынга эки байдалды бээри, сонуургалдыг, эки түннелдиг ажылдаарының ажыл-херекчи уг-шиин углап, сайзырадыры.

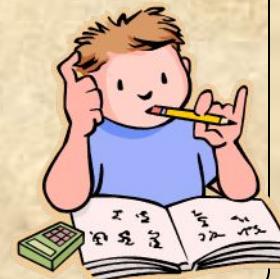

□ Инновация

- Инновация (лат.) – обновление –чаартыры. XIX в (эрт.шинч.).
- Кандыг-бир эртемниң (культураның) кезектерин өске бир эртемге (культурага) кириширитеи.
- Инноватика –чаартылгалар дугайында эртем.
- ПЕДАГОГИКА эртеминге чаартылгалар чижек-бile XX в. 50 ч. Кирип эгелээн(бистин чуртувуска).
- Өредилгеге хамаарыштыр (арга-методтар, ажыл хевирлери...) сайзырадыры азы “тургузары”, “хевирлээри”, “сайзырадыры”.

- Чaa чүүлдү кылдыры – инновация.
- Өредилгэ черлери өскертилгелер, чаа эгелээшкүннер кылдырынга идиг ап турар (улуг харысалга).

Чаартылгаларның кол үзел-бодалы

Эртем

- Кандыг-бир тускай
эртемниң утка, тургузуу

- Ук эртемни бээринин чаа хевирлери,
методун сайзырадыры

- Кандыг-бир
-тускай эртемниң утка, тургузуун **делгемчидери**,
  - өөредилгениң шынарының,
  - билиг чедип алышының **байдалдарын**,
- **түннелдерниң** эки болурунчे угланган ажыл-херектерниң **чугулазы**

Педагогиктиг инновация

Арга-шинээ

Амыдыралдың
янзы-бүрү
байдалдарында

Чедиишкінніг болуру

Башқылаашкын ажыл-чорудулгазында медерелдиг
шын угланышкынныг чаартылгалыг ажылдаары

Башқылаашкынның арга-шинээн
чаартыры (өскертири)

Эртем иштinde
чаартылгалар

Чаа ӨМК

Административтиг
чаартылгалар

Чаа
шиитпирлер

Идеологтуг
чаартылгалар

- үенин (негелдези)
- үгаан-медерелдиң
чаартылгазы

Өөредилгө черлериниң кол улганышкыны

Чижилгелиг үе

ОУ
ӨЧ

Башкының профессионал билииниң бедииринге
Сагынгыр-тывынгыр ажылдаарының арга-шинээн дилеп тывары

- Башкының эртем-методиктиг ажыл-чорудулгазын
  - өөредилгө-шинчилел ажыл-чорудулгазы

Чаартылгалар

Чаа чүүл

- Сайзыралын алыр

- Ажыглалче кирер

Эрги ажылдар
уттундурбас

Турум байдал,
турум
булурунчे
угланган

- тускай эртемниң утка, тургуузун **делгемчи**дери,
- өөредилгениң шынарының **беди**дер,
- таарымчалыг байдалдарны **тургузар**,
- **түңнелдерниң** эки болурунчे угланган **ажыл-херектер**

Амгы үеде

Чаа идея дилэшкини

- чаа педагогиктиг технологияларны,
  - арга-методтарны,
- өөредиригиниң улланыштынынче күжениишкінни үндүрери...

- Өөредилге адырынчे киирери
- Өөредилге системазының амгы арга-шинээнге даяныр

ОС-га чаартылгалар кииреринге идиг бээри